

Моргун Вікторія Володимирівна,
курсантка 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Бублик Надія Сергіївна,
старший викладач кафедри
кримінального процесу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НОРМОТВОРЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ НСРД ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Про негласні слідчі (розшукові) дії (далі- НСРД) в Україні вперше було зазначено лише в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) у 2012 році. В попередньому КПК України 1960-го року про даний вид слідчих (розшукових) дій ніякої мови не йшлося, а лише передбачалось використання можливостей оперативно-розшукової діяльності для виявлення інформації про джерела доказів [1]. Слідчий надавав доручення органу дізнання про провадження розшукових та слідчих дій і мав право вимагати від органів дізнання допомоги при провадженні окремих слідчих дій. Такі доручення і вказівки слідчого були для органів дізнання обов'язковими (ч.3 ст.114 КПК України) [2, с. 608].

У 2001 році в КПК України 1960 року з'являється така негласна слідча дія, як «Зняття інформації з каналів зв'язку» (ст.ст. 187, 187-1 КПК України) – слідча дія, яка хоч за своєю технологією нічим не відрізняється від аналогічного оперативно-розшукового заходу, служить уже прямим джерелом отримання доказів. Більше того, цю слідчу дію поряд з оглядом місця події дозволяється проводити і до порушення кримінальної справи. Законодавець спеціально обумовлює негласний режим зняття інформації з каналів зв'язку, що забезпечує нерозголошення даних. Проведення розслідувань починає набувати негласного характеру. Таким чином, не просто так НСРД називається саме так. Насправді ніякого особливого значення це не ховає в собі, просто дана слідча дія не має розголошуватися для забезпечення поступового проведення кримінального провадження для отримання точної інформації не розголошуючи ті дії, які було проведено для її отримання. Також такі дії дають певну гарантію, що злочинці не

зможуть заздалегідь дізнатися на якій стадії по збору інформації в справі знаходяться правоохоронні органи, та не зможуть заважати їм у наступних діях, не знищать певні докази, які є важливими в провадженні.

Водночас слід зазначити, що одним з важливих нормативних документів в становленні формування НСРД було прийняття Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року[3]. Норми даного закону вказують на те, що матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються (ст. 10 зазначеного закону): як приводи та підстави для порушення кримінальної справи або проведення невідкладних слідчих дій; для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальній справі.

У 2001 році до ч. 2 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» внесено зміни, які почали регулювати вимоги про документування деяких результатів оперативно-розшукових заходів задля використання їх саме у доказуванні в кримінальних справах. Дані зміни мали велике значення, тому що саме документи, які несли певне юридичне значення могли забезпечити більш правильне та точне використання оперативно-розшукової діяльності в даному кримінальному провадженні. В той же час було внесено певні зміни до ч. 2 ст. 65 Кримінально-процесуального закону і до джерел доказів у кримінальних справах – додано протоколи з відповідними додатками, складені за результатами проведення оперативно-розшукових заходів. В таких додатках могли міститися такі документи, які більш доступно могли проявити всю суть тієї справи, до якої залучалися органи, які проводять оперативно-розшукові заходи. Таблиці, наглядні матеріали, фото, відео, інші засоби фіксації та носії інформації додавалися до справи. Загалом дані зміни в законодавству пішли лише на користь для розкриття кримінальних злочинів та досить активно використовувалися працівниками правоохоронних органів та працівниками, які проводили оперативно-розшукову діяльність. Необхідно зазначити, що на сьогоднішній день такі прийоми та засоби також досить часто використовуються у практичній діяльності.

Зміни в державі загалом, та в кримінальній політиці зокрема, були викликані недосконалістю положень кримінального процесуального законодавства та вимагали переосмислення цілей і завдань кримінального судочинства, які мали велике теоретичне і практичне значення. В результаті чого було прийнято новий Кримінальний процесуальний кодекс України та вдосконалено деякі нормативно-правові акти, які реагують порядок та особливості проведення НСРД.

Водночас, паралельно з прийняттям нового КПК України було затверджено Інструкцію про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [4]. Метою вказаної Інструкції є врегулювання загальних процедур організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, що

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

забезпечують додержання конституційних прав та законних інтересів учасників досудового розслідування, інших осіб, швидке, повне та неупереджене розслідування злочинів, захисту особи, суспільства і держави. Описані конкретні цілі, яких слід досягнути та які насамперед розкривають суть самої негласної слідчої дії. Даний нормативний правовий акт встановлює чіткі завдання НСРД, які доповнюють ті, які описані в КПК України. Даний нормативний документ є основним на який спираються суб'єкти, які уповноважені проводити НСРД, а саме слідчий, прокурор, слідчий суддя

Розглядаючи питання щодо нормотворчого регулювання НСРД слід звернути увагу на не менш важливий законодавчий акт, а саме: Закон України «Про державну таємницю» [5]. Цей закон також можна віднести до нормативних актів, які вказують на особливості проведення НСРД. В ньому зазначено, що рішення про віднесення інформації до державної таємниці приймається уповноваженою на це особою, а саме державним експертом з питань таємниць.

Крім того, з приводу особливостей проведення НСРД не можливо оминати увагою те, що деякі дії можуть бути не таємними, тобто не матимуть певного грифу та є доступними кожному. Такі дії регулюються КПК України та Інструкцією про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Особи, які отримали допуск і доступ до державної таємниці мають право ознайомлюватись з таємними документами під час проведення слідчих (розшукових) дій (ст. 22, 27 Закон України «Про державну таємницю»).

Оскільки основними органами, який уповноважені на проведення НСРД є органи досудового розслідування, то обов'язково під час розгляду питання, щодо нормотворчого забезпечення проведення НСРД слід звернути увагу на Наказ МВС від 06.07.2017 № 570 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України»[7]. В правах та обов'язках слідчого чітко сказано, що слідчий має право в порядку, передбаченому КПК України, доручати відповідним уповноваженим оперативним підрозділам поліції проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання. Також в даному нормативному документі вказано, що слідчий має право виписувати доручення оперативним підрозділам, які також уповноважені на проведення НСРД, саме на його проведення. В той самий момент оперативний працівник наділяється правами та обов'язками слідчого. В порядку передбаченому ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативники надають інформацію, яку було отримано в ході НСРД

слідчому, який у свою чергу долучає її до матеріалів кримінального провадження.

Ще одним нормативним правовим актом, який неможливо оминати увагою, слід вважати Наказ Генеральної прокуратури України від 28.03.2019 № 51 «Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні» [8], в якому описано загальний порядок проведення досудового розслідування та стадія на якій дозволяється проведення НСРД. Згідно даного нормативного акту слідчі (розшукові) дії негласного характеру дозволено проводити одразу після внесення відомостей в Єдиний реєстр досудових розслідувань (ЄРДР).

За допомогою всіх законодавчих актів, а саме Законів України, які стосуються суб'єктів уповноважених на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та про проведення таких дій, Інструкції про організацію та проведення НСРД, Кримінального процесуального кодексу України на сьогоднішній день можливо провести якісне досудове розслідування та прийняти законне рішення у кримінальному провадженні у найкоротші строки. Законодавство в повній мірі забезпечує правоохоронні органи, органи прокуратури та суди правами, повноваженнями на проведення НСРД, а також обов'язками, які вони повинні неупереджено виконувати. Через достатній перелік слідчих дій негласного характеру можна обрати, той, який буде більш доцільним в тому чи іншому кримінальному провадженні найбільше.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-процесуальний кодекс України 1960-го року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05> (втратив чинність) (дата звернення 20.05.2020).
2. Кримінальний процес : [підручник]. Заг. ред. Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної. Х.: Право, 2010. – 608 с.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року. № 2135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: спільний Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, СБУ України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України та Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення 16.05.2020).
5. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 №3855-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/3855-12> (дата звернення 16.05.2020).

6. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ: Наказ МВС України від 09.08.2012 № 686
URL: Про оперативно-розшукову діяльність

Недвиг Владислава Віталіївна,
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Коваленко Ілля Олександрович,
адвокат, викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ

Сучасне суспільство, прагне все більше полегшити і спростити своє життя, намагаючись не тільки автоматизувати, але і передати деякі процеси життєдіяльності на різні програмно-технічні засоби. І для цього створює штучну «віртуальну» реальність не тільки заради зручності та легкості використання комунікації, а й для проведення дозвілля, певного відпочинку. У зв'язку з цим, в використанні вбачається закономірність та швидкість поширення появи своєрідної електронно-цифрової валюти, якою отримала назву криптовалюта.

Криптовалюта, як своєрідний фінансовий інструмент є електронно-цифровим записом або умовними числовими одиницями до яких звертаються учасники приватних електронних платіжних систем для розрахунків між собою.

Криптовалюта - це різновид нефіатних (приватних) електронних грошей, емісія та облік яких ґрунтується на криптографічних методах, платіжна система яка функціонує децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі, де платіжні одиниці представлені у вигляді певних електронних монет, курс яких в переважній більшості випадків формується балансом попиту і пропозиції. [3, с. 145].

Дійсно вона, в порівнянні зі звичайними платіжними інструментами має ряд переваг, таких як анонімність її користувачів, незалежність від будь-якої фінансової системи, зручність перекладу і використання, неможливість підробки і т.д. Разом з тим в ряді держав до теперішнього часу правовий статус криптовалюти ніяк не закріплений.